

Bemærkninger til forslaget

1. Generelle bemærkninger

Ændringen i foråret 1984 af retsplejelovens regler om anvendelsen af isolation berørte udelukkende varetægtsfængslede og førte for øvrigt kun til en rent symbolsk skærpelse af reglerne, idet netop de, der hidtil havde været langtidsisolerede, fortsat kunne holdes i isolation ud over de 8 uger.

Spørgsmålet om isolation af strafafsonere som en »straf i straffen« var ikke inde i debatten ved den lejlighed. Ikke desto mindre kan de kendte skadevirkninger af isolation uden tvivl overføres fuldt og helt til strafafsonere. For deres vedkommende er der endog faldet dom, så de sædvanlige »opklaringshensyn« kan ikke begrunde isolation af strafafsonerne. Derfor begrundes muligheden for anvendelse af isolation over for denne persongruppe da også rent ud i ønsket om at straffe for et eller andet. Borgerlig straffelov, § 47, stk. 1, nr. 3, hjemler direkte anvendelse af straffecelle i indtil 3 måneder for fængselsdømte. I praksis kan isolation anvendes for endnu længere tidsrum.

Strafafsningen i sig selv bevirker en adskillelse fra familie, pårørende og venner og dermed ofte angst, frygt og usikkerhed for fremtiden.

Disse oplevelser vil naturligvis forstærkes, såfremt strafafsningen tillige foregår under anvendelse af isolation.

Den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 3, der er identisk med artikel 5 i De forenede Nationers verdenserklæring om menneskerettighederne af 1963, lyder således: »Ingen må underkastes tortur eller grusom, umenneskelig eller vanærende behandling eller straf«.

Anvendelse af isolation som »straf i straffen« er efter forslagsstillernes opfattelse at betragte som en sådan »grusom, umenneskelig og vanærende . . . straf« og i strid med de forpligtelser, som Danmark har påtaget sig ved ratifikationen af disse erklæringer.

2. Isolationens anvendelsesformer

Anvendelse af isolation i anstalter og arresthuse sker dels som straffecelle, dels om enrumsanbringelse.

Straffecelle indgår som sanktion i disciplinærsystemet. Den »idømmes« for uretmæssigt at skaffe sig levnedsmidler(!), beskæftigelsesvægring, overtrædelse af straffelovgivningen, undladelse af at følge personalets anvisninger, upassende sprogbrug, undvigelse eller forsøg herpå, overtrædelse af bestemmelser om sikkerhed og orden, uretmæssige dispositioner over effekter og penge, afvisning af at lade sig fotografere, overtrædelse af regler om brevveksling og besøg, udeblivelse fra udgang, forsinkelse fra udgang og andet »misbrug« af udgang.

Der blev i 1983 idømt 1.371 sådanne »domme« af i alt ca. 7.000 disciplinærstraffe.

Straffecelle indebærer, at den »dømte« afskæres fra alt fællesskab i institutionen.

Enrumsanbringelse anvendes for at forebygge undvigelser, for at forebygge voldsom adfærd, for at hindre strafbar virksomhed, eller såfremt fortsat ophold i fællesskab skønnes uforsvarligt. Den kan endvidere anvendes, hvis en indsat modsætter sig sikkerhedsforanstaltninger eller sundhedsforanstaltninger eller nægter at påtage sig beskæftigelse.

Enrumsanbringelse forudsætter således ikke nogen konkret overtrædelse og kan i øvrigt anvendes tidsubegrænset. Ligesom straffecelle indebærer enrumsanbringelse, at den indsatte afskæres fra fællesskab. Den kan imidlertid finde sted i »egen celle«.

I 1983 forekom der 1.019 enrumsanbringelser.

Isolation under strafafsning forudsætter – i modsætning til isolation under varetægt – ikke noget lægetilsyn. Varetægtsisolerede skal trods alt tilses hver 4. uge.

Anbringelsen i straffecelle sker som oftest i de ringeste, dårligste og mest beskidte celler i anstalten, og monotonien afbrydes aldrig.

Fællestalsmanden i Vridsløselille statsfængsel udarbejdede i december 1984 en rapport om isolationsafdeling A 1. Ud over en række konkrete beskrivelser, der er specifikke for Vridsløselille statsfængsel, peger han på de isoleredes retsløshed og manglende mulighed for at gøre indsigelse, uanset hvad de udsættes for. Han skriver bl.a.: